

דבר תורה לפרשת שבוע

פרשת נשא ושבועות - הרימו את הראשים! כל אחד הוא מיוחד

הרב גור גלון
ישיבת הר ברכה

התורה בחרה לצוות על מניין בני ישראל במילה מיוחדת: "נשא". כך בפרשתנו: "נשא את ראשי" (במדבר ד, כב), וכך בפרשת במדבר: "שאו את ראשי" (שם א, ב). ננסה להבין, מדוע היא מצווה במילה זו ולא מצווה "למנות"?

המדרש מבאר, ובעקבותיו ביארו חלק מן הראשונים (הרמב"ן, רבינו בחיי ועוד), שהתורה לא רצתה רק לספור את בני ישראל, אלא גם לרומם ולהעלות אותם.

כשבאים למנות את ישראל, עלולים להתבלבל ולראות באנשים השונים "מספרים", ולחשוב בטעות שאין ערך וחשיבות לכל אחד ואחד מהפרטים. לכן דווקא כאן מדגישה התורה: "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" – זקפו את ראשו של כל אחד ואחד מישראל!

יש כאן ביטוי לאחד היסודות החשובים ביותר בתפיסתנו: יש ערך עצום לכלל, אך יש גם ערך לכל אחד ואחד. כולנו נבראנו בצלם אלוקים, וכיוון שכך לכל אחד מאיתנו יש ערך נצחי אינסופי. הקב"ה טבע כל אחד מאיתנו במטבע מיוחד. חלק מרכזי באמונה שה' ברא אותנו הוא שלכל אחד מאיתנו יש שליחות ומטרה, וממילא כל אחד קיבל כוחות מיוחדים למשימתו. ר' צדוק הכהן מלובלין התבטא שהאדם חייב להאמין בעצמו, כחלק מחובתו להאמין בקב"ה!

"כשם שצריך האדם להאמין בהשם יתברך, כך צריך אחר כך להאמין בעצמו" (צדקת הצדיק קנד).

על פי היסוד הזה ניתן לתרץ את השאלה הבולטת ביותר שעולה כאשר חושבים על פרשת נשא: מדוע התורה חוזרת על קורבנות הנשיאים פעם אחר פעם, אף שהשוני הוא רק בשם של הנשיא? שבעים ושמונה פסוקים מקדישה התורה, שחסה על מילותיה כידוע, כדי לחזור שוב ושוב על אותם קורבנות. מה באה ללמדנו בכך?

על שאלה זו עונה הרמב"ן, שהקב"ה רצה לחלוק כבוד לכל אחד ואחד מהנשיאים:

"והנכון בטעם הפתוב: כי הקדוש ברוך הוא חולק כבוד ליראיו, ולכן הזכיר כל אחד ואחד בשמו. רצה להזכירם בשם, ובפרט בקרבנותיהם, ולהזכיר יומו של כל אחד ואחד. לא שישזכר ויכבד הראשון: 'זה קרבן נחשון בן עמינדב', ויאמר: 'וכן הקריבו הנשיאים איש איש ביומו', כי זה יהיה קצור בקבוצת האחרים".

הקב"ה עשה זאת כדי ללמדנו לכבד כל אחד; לתת לו את ההרגשה שהוא בן יחיד וייחודי. כשאתה מדבר עם מישהו, רק הוא צריך לעניין אותך. בעייתו היא ייחודית. אל תספר לו שגם לך הייתה אותה בעיה. אל תאמר: "גם אני עשיתי כך ויותר". תן לו את ההכרה בחשיבותו ובמקומו. שאו את ראשי האנשים שסביבכם; אף פעם אל תתנו להם להרגיש סתם מספרים. זה נכון לקרובים אליכם, ונכון לכל אדם: מהחשוב ביותר ועד למי שכביכול פשוט יותר. תנו להם לדעת שבשבילכם אין הם מובנים מאליהם, שאתם מוקירים אותם, שאתם יודעים שכל אחד מהם הוא עולם מלא וגדוש ויחיד במינו.

בן זומא כבר לימד אותנו ש"איזהו מכובד? המכבד את הבריות!" (משנה אבות ד, א). מהי מידת חשיבותנו? המידה שאנו גורמים לזולתנו להרגיש חשובים.

גם האדם לעצמו צריך לדעת שהוא חשוב, שיש לו תפקיד ייחודי. אל תזלזל בעצמך; העולם חסר בלעדיך; הגאולה לא תהיה שלמה אם תחסר. כפי שכותב מרן הרב קוק זצ"ל בספרו "ערפילי טוהר":

"יש בהאישיות הפרטית של כל יחיד עניין איכותי יותר נשגב ונעלה ממה שיש בהכלל כולו".
(שמונה קבצים ב, קלט)

יש בך משהו שאין בכל העולם, ו"חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם". אלו מסרים כל כך יסודיים, שכדאי להאריך בשבילם!

רוממו את העם! – תפקיד המנהיגות

ברובד עמוק יותר, אפשר לראות שהציווי מכוון למנהיגי ישראל – "שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גְרָשׁוֹן" – רוממו את העם!

תפקידם של מנהיגי ישראל הוא לרומם ולגדל כל אחד ואחד מן האומה. מנהיג אמיתי איננו עץ גדול שמסביבו קרחת יער, אלא מי שיודע להצמיח ולהגדיל את סביבתו, כך שיצמחו להיות אנשים גדולים.

כפי שכתב הרב ישי אנגלמן על הרב נחום רבינוביץ' זצ"ל:

לא הייתי מתלמידיו הקרובים של ראש הישיבה, ועם זאת אעז לשתף בתובנה אחת המלנה אותי מאז פטירתו.

אם היינו צריכים להוסיף פתגם נוסף למשנת בן זומא בפרק רביעי באבות, המתאים לדמותו של הרב, הייתי מציע משהו מעין זה: 'איזהו גדול, המגדיל כל אדם'.

מפגש של תלמיד עם הרב כמעט אף פעם לא הביא להחצנת גדלתו, אף שהיתה קימת בתחומים שונים ומגוונים. הסטנדרט המיעד להעברת שעורים ושיחות לא נתפס בעיניו כבימה להופעה. השעורים עצמם לא נבנו במודל של מהלכים למדניים מבהקים, והאזינה בהם היתה יותר של למוד משתף, שהנחה על ידי הרב, ובסופו בדרך כלל תובנה הפשוטה וישירה שמבארת את הסגנה.

בשיחותיו, כך העידו גם מי ששמעו ממנו שיחות במשך שנים ארוכות, כמעט ולא היה מזכיר את עצמו, וכמעט לא ספר ספורים בהם הוא זה שעמד במרכז. ולמי שכהן ברבנות בשלוש נבשות שונות, נדאי היה הרבה מה לספר, אך הוא אף פעם לא היה הנושא, אלא מי שישב לפניו או על ידו.

לא גדלתו היא שנכחה במפגש איתו, אלא גדלת התלמיד. זה שבא להתיעץ עמו לשאלה אחרי תפלת מנחה, התלמיד שומע השיחה, או רב הקהלה שבא להתיעץ באיזה ענין סבוך, נצאו בדרך כלל מהמפגש עם הרב מעצמים, גדולים יותר ואחראים יותר, מחיבים יותר לאמת ולישר ורתומים יותר לשתפות במסע של גלוי והמשכת תורת חיים בעולמנו. הם כבר בדרך לעמד בעצמם בסטנדרט ולנסות להגדיל את מי שמוקדם.

חג השבעות – גילוי השליחות היחודית לכל אדם

אנו עומדים בימים שלפני מתן התורה בהם ההתרגשות והשמחה ממלאים את ליבנו. נראה שהתורה רצתה שנחוש את ההתרגשות ואת הציפייה הגדולה למתן התורה, וזו גם טעמה של ספירת העומר.

ההתרגשות מקורה בכך שאנו מבינים שזמן מתן התורה הוא לא זיכרון היסטורי של דבר שהיה בתולדות האומה, אלא שבכל שנה ושנה אנו מקבלים את התורה מחדש, מתחברים אליה בעומק גדול יותר, בהבנה גדולה יותר, ושיותר חלקים מנפשנו זוכים להאיר מאורה של תורה.

ומה שאנו מבקשים ומתפללים "תן חלקנו בתורתך". 'אשרינו ומה טוב חלקנו ומה יפה ירושתנו', וירושה זו התורה שנאמר: "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב".

וננסה לבאר מעט יותר. חז"ל מוסרים לנו שכל הכוחות בעולם טמונים בתורה וכשהקב"ה ברא את העולם 'הסתכל באורייתא וברא עלמא' (הסתכל בתורה וברא את העולם). וכל אדם מישראל שרוצה לשאוב כוח והכוונה אלוקית יכול לעשות זאת על ידי הקישור לתורה ולאות המיוחדת שלו בתורה, שאורייתא וקודשא בריך הוא - חד.

דהיינו, התורה היא החושפת ומגלה ומפגישה אותנו עם הרצון האלוקי והעוצמה האלוקית. ולכן כשמקבלים ישראל את התורה, אז מגלים שלכל אחד ואחד יש תפקיד, ומתאווים לגלות ולחשוף את אותו התפקיד הייחודי.

וכך נהוג לפרש בשם הבעל שם טוב את המשנה "דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת וכל מעשך בספר נכתבים":

- 'דע מה למעלה ממך' – כלומר, האדם צריך להסתכל מהו הכוח הרוחני שמניע ומכוון אותו, שהוא יעודו ושליחותו. דע מהו שורש נשמתך.
- 'עין רואה' – בתחילה הגילוי הזה היה נעשה על ידי הנביא שהוא בבחינת עין רואה.
- 'אזן שומעת' – לאחר מכן, בירידת הדורות, בטלה הנבואה והיכולת לגלות את מקומו ושליחותו של האדם הייתה נעשית על ידי בת קול בבחינת 'אוזן שומעת'.
- 'וכל מעשך בספר נכתבים' – ועתה, בעוונותינו הרבים, אין לנו לא נבואה ולא בת קול, אך עדיין 'כל מעשך בספר נכתבים', דהיינו, בספר התורה יכול האדם למצוא את ייעודו ושליחותו. התורה היא זו שמגדילה את האדם ומראה לו את גדלותו האמיתית.

ונסיים בהדרכתו הנפלאה של רבי חיים מוולוז'ין (עץ החיים, תורה, ט):

"אמר רבנו ליקח עצה מהתורה. הינו, שאלמד בחשק שאדמה (מלשון לדמות) אז בעצמי שלמדתי לשמה. ומפנה את דעתי לענין המבקש לעשות או שלא לעשות וכאשר יסכים בדעתי פו יעשה וכן יצליח".

יהי רצון שזוכה השנה הזאת לקבל את התורה באופן בו כל אחד ואחד יתחבר לחלקו בתורה, ויבין שיש תפקידים שונים לכל אחד ואחד מישראל. שזוכה לרומם ולהגדיל את סביבתנו, ולראות בכל אחד את הערך והטוב שבו; שנראה את מעלתנו ומעלת חברינו, ומיניה ומיניה יתקלס שמיא!